

LOTNICY W MALBORKU

To ciekawe: W tym roku 22 kwietnia 2022 r. malborscy lotnicy świętują 70-lecie obecności w Malborku, ale lotnictwo na naszym terenie ma jeszcze dłuższą historię...

Już od czasów powstania krzyżackiej warowni, Malbork zawsze był uważany za ważny punkt strategiczny. Najbardziej dynamiczny okres militarnej, nowoczesnej rozbudowy datuje się od 1903 r., kiedy budowano wiele istniejących do dziś umocnień i fortyfikacji.

W 1911 roku - 1 kwietnia oddano do użytku koszar przy ul. 17 marca, gdzie rozlokował się II Batalion nr 152 im. Zakonu Niemieckiego (do dziś stoi budynek dla pracowników, którzy budowali koszarę - do wyburzenia).

3 sierpnia 1914 r. koszarę miejską w dzielnicy Piaski zostały obsadzone przez II Mazurski Trainbatalion nr 20 (po wojnie stacjonowały czołgi, a następnie powstały w 1952 roku 41 pułk Lotnictwa Myśliwskiego).

Na potrzeby wojenne zbudowano w okolicy Nowej Wsi fabrykę amunicji (tzw. Prochownię), która działała w latach 1916-1919, zatrudniając około 1000 robotników. W tym okresie garnizon malborski liczył ok. 40 tys. żołnierzy, rozlokowanych w Malborku i okolicy. W 1920 r. na mocy ustaleń Traktatu Wersalskiego wojska niemieckie na krótko opuściły Malbork.

OKRES NIEMIECKI

Na początku lat 30 XX wieku w rejonie dzisiejszego parku miejskiego usytuowano lądowisko dla samolotów, które później przeniesiono na zbudowane na osuszonych terenach depresyjnych lotnisko wojskowe w Królewcu, z licznymi fortyfikacjami i umocnieniami, których zakończenie budowy zakładano do lat 50-tych XX wieku.

W 1939 r. na terenach lotniskowych, na polecenie Ministerstwa Lotnictwa III Rzeszy zbudowano Zakłady Montażowe Focke Wulf nr 6, w których odbywał się montaż końcowy samolotów myśliwskich FW-190. W dawnym Królewcu (dziś Krasnolęka) znajdowały się Zakłady Montażowe i oddział oblatywania, wyposażony w obrótkę antymagnetyczną do ustawiania i kontroli przyrządów pokładowych. Istniało w tym czasie 10 wielkopowierzchniowych hal produkcyjnych, ale też hale pomocnicze, 23 budynki mieszkalne i kantyna. Od 1941 do 1945 roku istniał jeniecki obóz pracy, gdzie prowadzono prace rozbudowy, odbudowy infrastruktury lotniskowej FW, w tym centralnej kotłowni, strzelnicy lotniczej. Niewolniczym wysiłkiem budowano odcinek autostrady w Gnojewie, w celu przystosowania m.in. jako zapasowego lądowiska dla samolotów.

FW - to zakłady „matki” w Bremie, Czechach, Gdyńi, Żarach, Krzesinach (istniały jeszcze w Poznaniu na terenie obiektów Targów Poznańskich). 9 września 1943 r. amerykańskie bombowce 8 Floty Powietrznej

zbombardowały lotnisko (pas startowy miał długość 900 m) i Zakłady Focke-Wulf w Królewcu (prawdopodobnie przysłużyła się do tego agentka wywiadu brytyjskiego, która rozpoznała na zdjęciach lotniczych usytuowanie strzelnicy lotniczej i jej kształt, które zakłady posiadały na terenie dzisiejszych Niemiec (Breme). Ten fakt potwierdzali Anglicy podczas wizyty samolotów „Tornado” w 1999 roku na malborskim lotnisku - ponad 100 osobowa ekipa i 4 „Tornada” z bazy lotniczej w Leeming). i podczas następnej wizyty w 2006 r. z bazy w Leuchers (Liczers).

Dynamika przedlotowa.

Zniszczeniu, podczas nalotów amerykańskich we wrześniu 1943 r., uległy hale montażowe FW, pas startowy (nigdy nie był podgrzewany), obiekty lotniskowe. Przerwane zostały przyległe linie kolejowe, zniszczeniu uległo 28 gotowych do lotu samolotów FW-190 i 20 w montażu. W nalocie brało udział 96 ciężkich bombowców B-17. Kilka miesięcy później 9 kwietnia 1944 r. miał miejsce drugi nalot, podczas którego dopelniono zniszczeń, w wyniku których Niemcy zaprzestali odbudowy lotniska, a wycofując się dopelnili ostatecznych zniszczeń. Po bombardowaniu odbyły się wielkie ceremonie pogrzebowe na placu przed dzisiejszą siedzibą Starostwa Powiatowego w Malborku.

PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ

W latach 1945-1951 r. poniemieckiego lotniska używali Rosjanie. Dopiero na początku lat 50 XX wieku prowadzona była intensywna odbudowa zniszczonych i adaptacji niemieckich budowli na potrzeby tworzące

się Polskiego Lotnictwa Wojskowego. W 1952 r. ze zgrupowania lotniczego, stacjonującego na lotnisku w Królewcu, rozkazem ówczesnego Ministra Obrony Narodowej Konstantego Rokossowskiego, sformowano trzy odrębne organizacyjnie pułki lotnicze tj. 29 PLM Ormeta, 41 PLM Malbork i 26 PLM Zegrze Pomorskie (k. Koszalin) tzw. „Lotniczą Triadę”.

Organem nadrzędnym w koszarach przy ul. 17 Marca rozlokowała się 9 Dywizja Lotnictwa Myśliwskiego, przemianowana na 4 Pomorską Dywizję Lotnictwa Myśliwskiego (później nosiła od 1985 r. im. Józefa Smagi - pierwszego dowódcy). Dywizję rozformowano w 1992 r., wcześniej w 1968 r. rozformowano 29 PLM Ormeta. Malborskiej 4 Pomorskiej Dywizji Lotnictwa Myśliwskiego podlegały: 41 PLM Malbork, 9 PLM Debrzno i 2PLM „Kraaków” w Goleniowie. Z tych formacji w ramach transformacji pozostał 41 Pułk Lotnictwa Myśliwskiego Malbork, który przeniósł się do koszar podywizyjnych i artylerii przy ul. 17 Marca i ul. Jagiellońskiej. Pierwszym dowódcą 41 PLM Malbork był płk. pil. Aleksander Babunow, którego w 1953 r. zastąpił mjr. pil. Stefan Łazar.

Podstawowym sprzętem bojowym 41 PLM Malbork od początku istnienia malborskiego pułku były samoloty MIG-15, MIG-17, MIG-17pf oraz samoloty licencyjne „LIM” 1,2,5, produkowane w Polsce (Mielec), w które wyposażono eskadry lotnicze (29 PLM w Orniecie oprócz LIMów posiadał „JAKI” 23 i „JAK-11”).

41 PLM Malbork także został przekształcony rozkazem Dowódcy Wojsk Lotniczych i Obrony Powietrznej 28 listopada 2000 roku i 1 stycznia 2001 r. na bazie rozformowanego 41 PLM powstała 22 Baza Lotnicza i 41 Eskadry Lotniczej Malbork.

Rok 2002, to uroczyste nadanie sztandaru 22 Bazy Lotniczej. Matką Chrzestną były: Pani Krystyna Wiśniewska - zasłużony pracownik cywilny o ppłk. pil. rez. Kazimierz Kaleta (były pilot 29 PLM Ormeta).

9 grudnia 2003 roku w 22 BL odbyła się szczególna uroczystość - ostatnie loty w Polsce samolotów MIG-21 (autor artykułu - dziennikarz Magazynu Sił Powietrznych „Wiraż” pisał, że to lot do „historii”). MIG-21 przez 40 lat były podstawą naszej obrony polskiego nieba. Uroczystość zgromadziła wielu ludzi związanych niegdyś zarówno z tymi samolotami, jak i malborskim 41 PLM. Ostatni lot wykonali dowódca 41 Eskadry Lotnictwa Taktycznego (wyodrębnionej z 22 BL) ppłk. pil. dr Jan Rajchel i dowódca 22 Bazy Lotniczej w Malborku ppłk. dypl. pil. Eugeniusz Gardas na MIGU- 21um o numerze fabrycznym 5166999323 (na burcie nr 9323 „Szparka”). Ten samolot został przyjęty na stan 26 września 1980 roku.

WAŻNIEJSZE DATY WYDARZEŃ

Meldunek o „Locie do historii” - zakończeniu lotów na „MIGach-21” przyjął obecny na uroczystości Dowódca 2 KOP w Bydgoszczy gen. bryg. pil. Zbigniew Bilewicz, po czym również dawni piloci „21” pożegnali się z sa-

„LOTNICZYM POKOLENIOM”

W 1952 roku wyfrunęły stąd jak ptaki, lotnicze myśliwskie pułki, eskadry bojowe
By bronić polskiej, odyskanej ziemi, jak Jagiellii wojowie
Znać smugami swą obecność na lazurze nieba
Powstały, bo taka była ówczesna bojowa potrzeba.

Niby po II Światowej Wojnie czas spokoju
Rodziły się mrzonki zimnej wojny
By nie było w powietrzu zaskoczenia
Stalowe ptaki nabrały lotniczego znaczenia.

I rosła ich armada, ich siła w powietrzu bojowa
Każdy pułk, eskadra, dywizja historię w sobie chowa
A Malborska „Triada” pułków 41, 29, 26 tego zwyciężenie
70 lat w powietrzu, pokoju nad morzem strzeżenie.

I choć z czasem ostala się w Malborku jedna formacja
Baza lotnicza, dwudziesta druga wrosła w miasto, na niebie atrakcja
To też ważny aspekt społeczny na te czasy, podniebny oręż zbrojny
Na czas odstraszenia i czas spokoju.

Wszystko mówią historii lotnictwa karty niezapomniane
Co było i co zostało dokonane
Lotnictwo, historia miasta, zamkowe średniowieczne mury
To symbioza – obronność i dziedzictwo kultury.

Bądźmy dumni z lotniczej malborskiej formacji
Na pokazach sztuka bojowa, wiele podniebnych atrakcji
A to ciężki kawałek chleba
Ile wysiłku, by bronić polskiego nieba.

Niech pozostaną tu jak najdłużej w krajobrazie
Wśród żuławskich łąk, zieleni i błękitu nieba jak na obrazie
Znaczą lazur nieba smugami
Wrosł w malborską ziemię ze swymi „Migami”

Nie ma dywizji, pułków, batalionów
Każda w kronikach, wydaniu ich historycznych tomów
Kryje się historia, bojowe sztandary i rodowody
Nowoczesne lotnictwo strzeże polskiego nieba, niezależnie od pogody.

Bronią polskiego nieba, granic
W strukturach NATO, państw Bałtyckich i morskich stanic
Widzą z powietrza jak sokoło oko
Co kryje przestrzeń i morza łódź głęboko.

I choć wspomaga lotnictwo różnorodna technika, choćby bezpilotowe drony
Lotnik, samolot bojowy myśliwski jest niezastąpiony
Wzleci ponad chmury hen wysoko
Widzi na radarze pokładowym jak orła oko.

Dużo kunsztu, samolotów pilotowania
Treningi, kondycję szlifowania
Do domów z powietrznych zadań szczęśliwych powrotów
Jak najmniej w powietrzu zdarzeń, technicznych kłopotów.

Mają lotnicy swych patronów, odznaczenia z historii bojowej
Pomnikiem i kamieniem „Lotnicy Lotnikom” uwiecznione
I mała „Iskra” oznaka lotnictwa wizualna
Czerwone koszary – lotnictwa malborskiego symbolika rozpoznawalna.

Lotnictwa symbol – białoczerwony kolor szachownicy
Tyle lądowań co i startów się życzy
By silniki ciągle w powietrzu grzmiały
Żadnych usterek przyrządy pokładowe nie rejestrowały.

Bo lotnictwo to poezja smugami pisana
Na lotnisku tętni życie, w dzień, w nocy i samego rana
Nim wzbiją się w niebo odrzutowe maszyny
Na ziemi praca techników, na powrót z lotu czekają rodziny.

Charakterystyczne ubiory do lotu
Przed lotem przegląd dokładny samolotu
Dynamika samolotu startowa
Zawsze para dyżurna do lotu gotowa.

Przepędzić powietrznego intruza
Do lądowania czasem go zmusza
Pokażać w powietrzu co z uzbrojenia podwieszone
Zawsze gotowi do ataku i obrony.

Bądźmy z nich dumni w grodzie z wieków Krzyżaka
Tu technika bojowa, lotnictwa oznaka
A i znaczenie inne lotniczej techniki
Mija ich obecność 70 lat – w powietrzu i w annale kroniki.

Pierwsza w historii malborskiej formacji pilotem myśliwskim pani
Nie ustępuje panom lotnikom w walce ani, ani
To taki wyróżnik na te czasy
Brawo, wiwat dla pani kapitan Kasi.

Pamiętajmy zawsze o tych, co z lotu nie wrócili
Z ziemią czyszczą w katastrofach się zderzyli
Niech płoną znicze pamięci, szacunku, chwały
A na ich grobach, choćby białoczerwonej szachownicy znaczek mały.

Lotnictwo, to przestworzy fascynacja
Dla odważnych, z charakterem, myśliwska awiacja
Zawsze gotowi do lotu jak ptak
Piękno przestrzeni w locie, lecz czasem gorzki smak.

2022 rok – 70 lat powojennej malborskiej awiacji
Tyle historii, przeobrażeń, zapisów, relacji
I dobrze, że z tej lotniczej armady choć została 22 Baza
Czasem gromot donosiły odrzutowców, stabilności obronnej oaza.

O lotniczych symbolach Baza im. Skalskiego, osiedle lotników, szkoły w Malborku, Ormecie
To symbolika i pamięć o lotnikach w pokoleniowej sztafecie
Są one miast lotniczych wyróżnikami.
Symbole wszelkie, dla pamięci i historii z dużym wykrzyknikiem.

Ujmując historię lotniczą z malborskim rodowodem w rymowane strofy
Była radość i lotnicze zdarzenia, katastrofy
Pamięć i na grobach białoczerwony znaczek szachownicy
Chwała Wam lotnicy, nasi obrońcy nieba, wielcy poprzednicy.

I tylko czas historii skrywa
Wiatr, marsz lotników wygrawa
Niech śpią na wieki spokojnie, w ciszy
Pamięć i ogień wieczny znicza w pomnikowej niszce.

Więc świętujmy ten znaczony 70-letni jubileusz
Ci co czynnie służą i ci co już na głowie cywilny kapeluszy
By było to radosne świętowanie wojskowych i społeczności
Wiele szacunku lotnikom na polskim niebie, wszystkim żołnierskiej wytrwałości.

Stanisław Orłowski,
Malbork

Obelisk w koszarach przy ul. 17-Marcza upamiętniający wszystkich lotników formacji lotniczych 4. Pomorskiej Dywizji Lotnictwa Myśliwskiego.

Od lewej: płk. dypl. pil. Eugeniusz Gardas, dowódca 22 BL, mjr pil. Robert Kozak, płk. pil. Stefan Rutkowski (później gen. bryg.), dowódca 1 PLM „Warszawa”, 1 Skrzydła Lotnictwa Taktycznego.

molotami, składając symboliczną wiązanek kwiatów na skrzydle 9323 (chwilę później zasłabł i zmarł w drodze do szpitala płk. pil. rez. Bogdan Głab – były zastępca d-cy 41 PDLM ds. liniowych).

W Malborku pierwsze „21” – 4 szt. pojawiły się w 1964 roku zastępując różne wersje „LIMów” i zostały tam na prawie 40 lat. 41 PLM używał samolotów MIG-21 w wersjach F-13, M,MF, BIS oraz dwumiejscowych U i UM.

Natomiast 7 czerwca 2005 roku rozpoczęło się oficjalne wdrożenie do służby i rozpoczęcie szkolenia na nowym typie samolotów MIG-29, które do dzisiaj eksploatują malborscy piloci. Lot inauguracyjny na MIG-29ub wykonał dowódca eskadry, później dowódca 22 Bazy Lotniczej ppłk pil. Robert Dziadczkowski z dowódcą 1 ELT z Mińska ppłk pil. Stefanem Rutkowskim (późniejszym gen. bryg., dowódcą 1 Skrzydła Lotnictwa Taktycznego w Świdwinie). Pisałem o mińskim pułku gdy bazował w Malborku „Warszawiacy w Malborku – pułk z Mińska nosił miano „Warszawa”.

To w wielkim skrócie historia obecności żołnierzy w stalowych mundurach. Dzisiaj to ważna część Polskiego Lotnictwa Myśliwskiego, ale również systemu obrony powietrznej NATO.

22 Bazą Lotnictwa dowodzi od 1.02.2022 r. płk. dypl. pil. Mariusz Wiączkowski, związany służbowo z malborskimi strukturami lotniczymi od 1998 r.

KALENDARIUM

1952 – powstanie 9 Dywizji Lotnictwa Myśliwskiego, od 1967 r. 4 Pomorska Dywizja Lotnictwa Myśliwskiego.

1952 – powstanie 41 PLM Malbork, 29 PLM Orneta, 26 PLM Zegrze Pomorskie.

1952 – powstanie na lotnisku w Malborku 45 PWL,

bardzo ważnego organu remontowego i obsługowego samolotów w północnej części kraju od „LIM”ów, „MIG”ów-21 wszystkich wersji, TS 11 „Iskra”. Miejsce stacjonowania hangar nr 3.

1958 - sztandar dla 41 PLM Malbork i 29 PLM Orne-
ta.

1964 - wdrożono do służby w 41 PLM samoloty MIG-21 (4 szt.). Pierwszy wylot 29 września 1964 r. godz. 12.07 por. Mieczysław Toboła, o godz. 13.07 Jacek Sypniewski - ogólny nalot tego dnia na MIG-21 wyniósł 66 min. Loty nadzorował kpt. Jerzy Zych (później generał).

1992 - Likwidacja poligonu lotniczego w Myszewie (12 km od Malborka). Rozformowanie 4 Pomorskiej Dywizji Lotnictwa Myśliwskiego w Malborku przy ul.17 Marca i Eskadry Łącznikowej.

1994 - 41 PLM Malbork z koszar na Piaskach przeba-
zował się na ul. 17 Marca i Jagiellońską.

1995 - rozformowanie 45 PWL - sprzęt i personel technicznej obsługi samolotów przejęła Eskadra Techniczna 41 PLM - hangar nr 2, nr 3. Dowódcą został mjr. mgr. inż. Teodor Lewków z 45 PWL.

1997 - Samolot MIG-21 pod zamkiem - uroczyste nadanie 41 PLM Malbork sztandaru nowego wzoru (mniejszy format). Dowódca pułku był ppłk. dypl. pil. Janusz Olczak, sztandar wręczał gen. Mieczysław Walentynowicz. Matką chrzestną sztandaru - Krystyna Kondrat (nauczyciel I LO w Malborku) i ppłk. pil. rez. Henryk Roguszka. Samolot MIG-21 długi czas stał na placu koszarowym, a obecnie jest na lotnisku jako eksponat do pokazów statycznych (jest też samolot Lim-2 sprowadzony z Goleniowa).

1997 - powstaje klub byłych żołnierzy 29 PLM Orne-
ta z przewodniczącym st. chor.szt. Stanisławem Orłowskim. Klub funduje Szkole Podstawowej nr 2 w Orne-
cie tzw. ty-
siąclatce nr 536 samolot MIG-21 nr 8704 (ostatni lot tym samolotem wykonał późniejszy gen. Cezary Wiśniewski, były pilot 41 PLM). 7 stycznia 1998 r. uroczyste przekazanie samolotu aktem nadania pomnika - samolotu szkole (później Gimnazjum im. 29 PLM Orne-
ta) i sztandar szko-
ły - gimnazjum z symboliką lotniczą.

1999 - wizyta angielskich „Tornad-F-3” w Malborku, 7 dni bogatego programu wizyty, wspólne loty na prze-
chwycenie, mecze, wizyty na zamku, w Gdańsku, na zakończenie Kraków. Był to 11 Squadron z Leeming.

2000 - rozformowanie 41 PLM.

2001 - powstanie 22 Bazy Lotniczej Malbork i 41
Eskadry Lotniczej.

2001 - powstaje pomnik samolotu MIG-21 za bramą
wjazdową na lotnisko.

2003 - w kompleksie koszarowym przy ul. 17 marca
powstaje pomnik samolotu TS11 - „Iskra” upamiętniają-
cy konstruktora Tadeusza Sołtyka. Odbыл się trzydniowy
zjazd lotniczych pokoleń 4 PDLM.

2003 - ostatni lot na „21” - „Lot do historii” - pisał o tym
autor Stanisław Orłowski.

2005 - wdrożenie MIG-29 do służby - 7 czerwca
pierwszy lot.

2006 - II wizyta „Tornad F-3” ze szkockiej bazy lotni-
czej w Leuchers (Liczers) - samoloty stacjonowały na
nowej płaszczyźnie, niedaleko k. nowej wieży za wałami
ziemnymi, latały na „Tornadach” dwie panie.

Święto Lotnictwa - Trybuna na pierwszym planie Dowódca 41 ELT mjr pil. Robert Kozak.

Uroczystość Święta Lotnictwa. Od lewej: płk. Litwiński, harcmistrz - legenda lot-
niczych pokoleń.

2008 - powstanie 41 Eskadry Lotnictwa Taktycznego,
laureata nagrody „Błękitne Skrzydła” za misję NATO na
Litwie.

2011 - utworzona 22 Baza Lotnictwa Taktycznego
podległa pod I Skrzydło Lotnictwa Taktycznego w Świ-
dwinie. Rozformowano 41 ELT, która weszła w skład 22
BLT Malbork.

INNE WAŻNE WYDARZENIA

Ostatnia dekada XX wieku i początek XXI wieku
to inwestycyjny szlif, przystosowujący malborskie lot-
nisko do standardów NATO-wskich - systemy Calvert,
ILS, ochrona środowiska, nowe płaszczyzny, systemy
hamowania (łapacze) i wiele strategicznych budowli i
inwestycji lotniskowej infrastruktury.

2001 - w kwietniu malborskie lotnisko wizytowała
Główna Komisja Infrastruktury NATO, akceptując pierw-
szoplanowość przystosowania malborskiego lotniska
do standardów natowskich.

2000 - czerwiec - wyjazdowe posiedzenie komisji
sejmowej obrony narodowej pod przewodnictwem Bro-
nisiława Komorowskiego (organizatorem był poseł Tade-
usz Cymański).

1997 - lotnisko wizytował Prezydent RP Aleksander
Kwaśniewski.

2006 - na malborskim lotnisku gościła TVP (sze-
rową była red. Iwona Schimalla z Hirkim Wroną i in-
nymi).

2015 - nadanie 22 BLT w Malborku imienia gen. bryg.
Stanisława Skalskiego - asa myśliwskiego Dywizjonu 306
w Anglii. Formacja 22 BLT w Malborku przejęła tradycje
wszystkich jednostek lotniczych łącznie z toruńskim ro-
dowodem tj. 4 PDLM, 41 PLM, 41 ELT, 29 PLM.

WYSTĘPY KULTURALNE W BAZIE

W 70-letniej historii malborskich formacji lotniczych
ogromną rolę pełnił Klub Oficerski, później Klub Garni-
zonowy i obecnie Klub 22 Bazy Lotnictwa Taktycznego
przy ul. Sikorskiego. To oaza życia kulturalnego garni-
zonu. Na estradzie klubowej gościli artyści najwyższej
marki m.in.: Maryla Rodowicz, Anna German, Zbigniew
Wodecki, Andrzej Zaucha. Występowały też zespoły es-
tradowe: „Eskadra” z Poznania, „Flotylla” z Gdyni, kon-
certowały orkiestry reprezentacyjne. W okresie, gdy ist-
niała 4 PDLM w Malborku była orkiestra wojskowa, która
wielokrotnie uświetniała miejskie i okoliczne uro-
czystości. Obecnie w klubie rozgościł się Zespół Pieśni
i Tańca 22 BLT pod okiem Anetty Ciok - kierownika klub-
bu. Funkcjonuje też Stowarzyszenie Pilotów Malbor-
skich - prezesem jest ppłk pil. rez. Zbigniew Stradał.

KOŁO ŁOWIECKIE

Wraz z powstaniem 41 PLM w Malborku powstało
Wojskowe Koło Łowieckie „Rogacz”.

W 1973 r. na bazie Batalionu Zaopatrzenia 4 PDLM
w Malborku powstało Wojskowe Koło Łowieckie nr 258
„Sowa” Malbork (głównie to członkowie WKŁ „Dzik” w
Orne-
cie, gdzie w 1968 r. rozformowano 29 PLM Orne-
ta i część kadry trafiła m.in. do Malborka.

Przy WKU Malbork powstało Wojskowe Koło Łowie-
ckie „Bażant”.

Powyższe koła funkcjonują pod swoimi nazwami,
działają prężnie w Elbląskim Okręgu Łowieckim.

SKRZYŃIA CZASU

W dniu 19.06.2009 r. podczas oficjalnego otwarcia
placu miejskiego (Jagiellończyka) zakopano malborską
skrzynię czasu, jako świadectwo współcześnie żyjących
malborczyków dla przyszłych pokoleń. Odkopanie skrzy-
ni nastąpi w 19.06.2059 roku. Świadectwo podpisali:
burmistrz Malborka Andrzej Rychłowski i przew. Rady
Miasta Malborka Arkadiusz Mroczkowski. Do skrzyni
też złożono drążek samolotu odrzutowego MIG-21 z ta-
bliczką, zdjęciami pilotów - dokonał tego dowódca 22
Bazy Lotnictwa płk. dyp. pil. Robert Dziadczkowski).

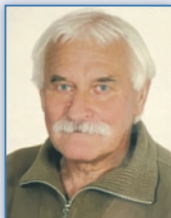
POKAZY LOTNICZE DLA LUDNOŚCI

Do czasu pandemii w dniu Święta Lotnictwa (28 sierpnia) organizowano pokazy lotnicze i statyczne dla ludności. Być może jednostka do tego powróci.

PAMIĘĆ O TYCH CO ZGINĘLI

Pułk Lotniczy, jako formacja o dużym stopniu ryzyka, oprócz sukcesów przeżywał chwile tragedii, gdy ginęli piloci w czasie zadań w powietrzu, zwłaszcza w początkowym okresie istnienia malborskiej jednostki. Pamięć o nich przywraca kamienny obelisk w koszarach z umieszczonym na tablicy motywem lotniczym i napisem „Lotnicy - Lotnikom”.

OD AUTORA:

Pisząc ten wspomnieniowy artykuł o historii malborskiego lotnictwa, starałem się przybliżyć historię lotniczych pokoleń. Dotknąłem tylko zasadniczych spraw, dat, wydarzeń ku przypomnieniu, co wiązało się z malborskim lotnictwem. Więcej być może znajdzie się w mojej książce pt.: „Serce przyrosło do skrzydła”.

Tym razem dedykuję wiersz „Lotniczym pokoleniom” na 70 lecie (wcześniej powstały wiersze „Malborscy lotnicy”, „Samoloty” i inne. Z satysfakcją wspominam czas pracy dziennikarskiej i fotoreporterskiej w „Wrażach”, „Polsce Zbrojnej”, „Banderze”, „Lotnictwie”, jak i lokalnych mediach - za co dziękuję.

Lotnikom, tym w powietrzu i na ziemi życzę satysfakcji z wykonywanych zadań zawodowych, wszelkiej pomyślności, bezpiecznych powrotów z lotów w obronie polskiego nieba.

Z autorskim pozdrowieniem

st. chor. szt. rez. Stanisław Orłowski - Malbork były kierownik Działu Mechanicznego w 45 PWL (Polewe Warsztaty Lotnicze) i 41 Pułk Lotnictwa Myśliwskiego - Eskadra Techniczna, dziennikarz Magazynu Lotniczego „Wraża”, „Polski Zbrojnej”, odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, najwyższym odznaczeniem łowiecki „ZŁOM”.

DOWÓDCY 4 POMORSKIEJ DYWIZJI LOTNICTWA MYŚLIWSKIEGO

1. Płk. pil. Józefa Smaga
2. Płk. pil. Aleksander Romeyko (p.o.)
3. Płk. pil. Grzegorz Turykiń
4. Płk. pil. Szałwa Dzamaszwili

5. Płk. pil. Anatol Kołpakow
6. Ppłk. pil. Stanisław Wiącek
7. Płk. pil. Adam Bidziński
8. Płk. pil. Franciszek Kamiński
9. Płk. pil. Zygmunt Paduch

10. Płk. pil. Wiktor Iwoń
11. Płk. dypl. pil. Czesław Filonowicz
12. Gen. Bryg. pil. Tytus Krawczyk (później dowódca Wojsk Lotniczych)
13. Płk. dypl. pil. Roman Harmoza (później generał)
14. Płk. dypl. pil. Janusz Wojtowicz (myśliwy)
15. Płk. dypl. pil. Franciszek Macioła (później generał)
16. Płk. dypl. pil. Czesław Mikrut (później gen. bryg. były pilot 41 PLM w Malborku).

DOWÓDCY 41 PUŁKU LOTNICTWA MYŚLIWSKIEGO

1. Mjr. pil. Aleksander Babunow
2. Mjr. pil. Stefan Łazar
3. Ppłk. dypl. Adam Bidziński
4. Ppłk. dypl. pil. Jarosław Gibki (zginął podczas startu samolotu LIM)

5. Ppłk. dypl. pil. Józef Mizera
6. Kpt. dypl. pil. Jerzy Zych (dowodził zespołem akrobacyjnym 41 PLM - I miejsce)
7. Ppłk. dypl. pil. Jerzy Budzisz
8. Ppłk. dypl. pil. Stanisław Warzecha
9. Ppłk. dypl. pil. Aleksander Zakrzewski (były pilot 29 PLM Ormeta) - myśliwy
10. Ppłk. dypl. pil. Wincenty Bordon - myśliwy
11. Ppłk. dypl. pil. Eugeniusz Sumpor
12. Ppłk. dypl. pil. Marian Gąsiorowski
13. Mjr. dypl. pil. Wiesław Kędzierski
14. Ppłk. dypl. pil. Janusz Olczak (będący najdłużej dowódcą 41 PLM Malbork - 7 lat, przeprowadził 41 PLM z Pisków do koszar przy ul. 17 Marca i Jagiellońskiej, myśliwy)
15. mjr. dypl. pil. Eugeniusz Gardas (za czasów jego dowodzenia lotnisko przeszło inwestycyjny szlif - przystosowanie do standardów NATO, obiekty koszarowe przeszły metamorfozę rewitalizacyjną, powstało osiedle Lotników Polskich).

DOWÓDCY 41 ESKADRY LOTNICTWA TAKTYCZNEGO

1. Ppłk. dr. pil. Jan Rajchel
2. Ppłk. dypl. pil. Robert Dziadczykowski
3. Ppłk. mgr. inż. Robert Kozak
4. Mjr. dypl. pil. Robert Weissgerber
5. Ppłk. pil. Mariusz Biajgo

DOWÓDCY 22 BAZY LOTNICZEJ I 22 BAZY LOTNICTWA TAKTYCZNEGO

1. Płk. dypl. pil. Eugeniusz Gardas
2. Płk. dypl. pil. Robert Dziadczykowski
3. Płk. dypl. pil. Leszek Błach
4. Płk. dypl. pil. Mirosław Zima
5. Płk. dypl. pil. Mariusz Wiączkowski (od 1.02.2022 r.)

